

Inleiding

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Het jaar 2023 stond in het teken van de Provinciale verkiezingen. Brabant koos op 15 maart nieuwe Provinciale Staten. Vervolgens brak een periode van coalitievorming aan. Een periode die resulteerde in het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant!' en de installatie van een nieuw college van Gedeputeerde Staten op 8 september 2023. In het bestuursakkoord staan de plannen voor de komende jaren. Een ambitieus akkoord, waarbij de focus ligt op de uitvoering en waarmee we concrete stappen voorwaarts zetten naar een welvarend en toekomstbestendig Brabant. Een Brabant waar het fijn, veilig en gezond leven is en een mooier Brabant dat vernieuwend ondernemend en levendig is. Een toekomst die we realiseren met én voor de Brabander.

Een verkiezingsjaar kent zijn eigen politiek-bestuurlijke dynamiek. Het bestuur wisselt en er is even een pas op de plaats terwijl een nieuwe coalitie vorm krijgt en ambities en plannen worden uitgewerkt. In de tussentijd stond de wereld echter niet stil en ging het leven voor de Brabander gewoon door. Een leven waar iedereen er, na de coronajaren, weer volop op uittrok, en kon genieten van de mooie dingen die Brabant te bieden heeft op het gebied van onder meer cultuur, natuur, sport, en nog veel meer. Ook zagen we dat de Brabantse economie goed bleef draaien. De werkloosheid in Brabant daalde bijvoorbeeld naar 3% en gedurende het jaar nam de inflatie gelukkig flink af, met name door dalende energieprijzen. Dat was nodig ook nadat de prijzen in 2022 in recordtempo stegen en de kosten voor het levensonderhoud alsmaar opliepen. Kortom, voor veel Brabanders was 2023 een jaar van herstel naar het goede Brabantse leven zoals we dat gewend waren vóór corona en de energiecrisis.

Onrustig en onzeker

Aan de andere kant waren er in 2023 wel degelijk ook zorgen en onzekerheid in de samenleving. Door de woningnood bleef het lastig om een passende woning te vinden en het was niet voor iedereen eenvoudig om de (financiële) eindjes aan elkaar te knopen. De uitzonderlijke hoge inflatie van 2022 laat wat dat betreft nog altijd zijn sporen na. Er is verder veel gesproken over de aanpak van de stikstofproblematiek. Zowel landelijk als in Brabant. Boeren bleven daarbij hun zorgen uiten over de toekomst van de agrarische sector. Daarnaast zagen we zorgen in de samenleving over de gevolgen van klimaatverandering en de staat van de natuur. Zorgen die volop geuit werden tijdens demonstraties, maar ook via diverse juridische procedures worden aangekaart. Verder bleef het ook internationaal onrustig. De oorlog in Oekraïne duurt nog altijd voort, het conflict in Israël en Palestina escaleerde en spanningen tussen China en Taiwan liepen op.

In de tussentijd ging Brabant, net als de rest van Nederland, in november 2023 nogmaals naar de stembus. Ditmaal voor de verkiezingen van de Tweede Kamer met als uitkomst een flinke verschuiving in de zetelverdeling. Een uitkomst die zolang er geen nieuwe regering gevormd is vooral onzekerheid brengt. Voorlopig is onduidelijk welke beleidsplannen er gaan komen en wat daar de gevolgen van zijn voor Brabant.

Door met Brabant mooier maken

In deze politiek-bestuurlijke en maatschappelijke dynamiek bleven wij als provincie ons uiteraard iedere dag volop inzetten voor een beter en mooier Brabant. We voerden onze (wettelijke) taken uit op bijvoorbeeld het gebied van milieu, het wegennet, openbaar vervoer, vergunningen, toezicht en handhaving, omgevingsbeleid, etc. Belangrijke mijlpalen in 2023 waren verder de vaststelling van de beleidskaders Levendig Brabant 2030 en Leefomgeving en de Uitvoeringsagenda Natuur 2023. Hetzelfde geldt voor het eerste 'no regret' maatregelenpakket dat in het kader van het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) medio 2023 is ingediend bij het Rijk.

Begin 2024 heeft het Rijk ingestemd met de nog te effectueren toekenning van dat pakket voor € 222 miljoen aan maatregelen gericht op onder meer het herstellen van de natuur en het watersysteem en de verduurzaming van de landbouw. Ook zijn we trots op de realisatie van negen innovatiecoalities, onder meer op het gebied van Regeneratieve Geneeskunde en de Eiwittransitie. Verder hebben we samen met

onze partners belangrijke stappen gezet in de diverse gebiedsopgaves zoals Eindhoven XI en 't Zoet in Breda. En in december is het Ruimtelijk voorstel ingediend bij het Rijk. Dit is een integraal kompas voor het provinciale omgevingsbeleid en vormde daarmee een mooi sluitstuk voor 2023.

Brabant open houden

Een belangrijk moment in 2023 waren de uitkomsten van de Natuurdoelanalyses (NDA's). Deze beperkten de mogelijkheden voor vergunningverlening in Brabant. Door direct aan de slag te gaan en maatregelen te treffen is het gelukt om Brabant (gedeeltelijk) open te houden voor economische en maatschappelijke ontwikkeling. Een belangrijk resultaat voor Brabant. In het bestuursakkoord zijn deze plannen vervolgens verder vormgegeven, zodat we Brabant ook in de toekomst open houden. In deze aanpak combineren we acties op het gebied van natuur, stikstof en VTH en coördineren die in samenhang met elkaar. Meer hierover vindt u in de Statenmededeling Brabant open houden:

Verder had de Porthos uitspraak gunstige gevolgen. Door deze uitspraak werd het eind 2023 wél mogelijk om vergunningen te verlenen voor projecten met een geringe uitstoot gedurende de bouw- en verbouwfase en geen extra uitstoot in de gebruiksfase. Tenminste indien dit onderbouwd is via een gedegen ecologische voortoets waarbij rekening is gehouden met lokale omstandigheden.

In dit algemeen inleidend hoofdstuk van de jaarstukken 2023 gaan we nu verder in op de realisatie van de geplande uitvoering op hoofdlijnen, de ontwikkelingen van de organisatie en bedrijfsvoering, en het financieel totaalbeeld.

Realisatie op hoofdlijnen

We constateren dat de geplande realisatie van ambitie en doelstellingen grotendeels is gerealiseerd. Uiteraard had de politiek-bestuurlijke dynamiek van een verkiezingsjaar zijn effect en speelden de gevolgen van de inflatie, energiecrisis, krapte op de arbeidsmarkt ook in 2023 nog altijd een rol. Hieronder schetsen we per begrotingsprogramma de hoofdpunten. Voor gedetailleerdere informatie verwijzen we naar de verantwoording in de volgende hoofdstukken.

Programma 1: Bestuur en Veiligheid

Een bestuurskrachtig Brabant is nodig om onze plannen te realiseren: overheden die weten wat er in de samenleving speelt en de uitvoering goed organiseren. Samenwerking is essentieel en iedere Brabander is welkom om samen de schop in de grond te zetten. Ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. In 2023 is hard gewerkt om dit handen en voeten te geven in het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur. Dit kader is opgebouwd uit vier pijlers (1) slagvaardig bestuur, (2) democratisch bestuur, (3) rechtmatig bestuur en (4) veilig en weerbaar bestuur. Dit beleidskader is door Provinciale Staten vastgesteld op 8 maart 2024.

Verder willen we een overheid en samenleving zijn die bestand is tegen ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Onder de noemer Veilig en Weerbaar Bestuur vormen wij één front met Brabantse gemeenten en onze ketenpartners om de problematiek van ondermijnende criminaliteit in Brabant het hoofd te bieden. In 2023 is onder meer ingezet op de ontwikkeling van instrumentarium en kennis en een gemeente-overstijgende aanpak van kwetsbare locaties (zoals vakantieparken, bedrijventerreinen en het buitengebied).

Programma 2: Ruimte en Wonen

Het was een belangrijk jaar voor ons omgevingsbeleid waarin we enkele mooie mijlpalen hebben bereikt. Zo is in oktober 2023 het beleidskader Leefomgeving vastgesteld door Provinciale Staten. Dit beleidskader bevat de leidraad voor diep, rond en breed samenwerken aan de kwaliteit van de Brabantse leefomgeving. Deze basis is verder uitgewerkt in het Ruimtelijk voorstel dat in december 2023 is vastgesteld door Gedeputeerde Staten en is aangeleverd bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het Ruimtelijk voorstel

is een kompas voor het provinciale omgevingsbeleid: het geeft invulling aan de Brabantse Omgevingsvisie 'Kwaliteit van Brabant' en daarmee ook hoe we de beschikbare ruimte zorgvuldig gebruiken. En ondertussen hebben we ook gezorgd dat we gereed waren voor de Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking is getreden en de nieuwe wettelijke grondslag vormt voor het omgevingsbeleid.

In 2023 zijn samen met onze partners belangrijke stappen gezet in de stedelijke gebiedsontwikkelingen. Bijvoorbeeld bij concrete gebiedsopgaves zoals Eindhoven XL en 't Zoet in Breda, maar ook bij de ontwikkeling van gebieden in andere gemeenten. De participatie in 10-12 gebiedstransformaties ligt op koers. Ten aanzien van de gebiedsontwikkeling Fellenoord in Eindhoven is begin 2023 de wensen en bedenkingenprocedure doorlopen en zijn door PS-middelen beschikbaar gesteld. Verder is met de gemeente Eindhoven een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de uitvoering waarvoor begin 2024 een aparte entiteit opgericht zal worden en is in het voorjaar 2023 het ontwikkelperspectief gebiedsontwikkeling 't Zoet in Breda vastgesteld.

Verder is de uitvoering van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 1.0 (BOS) – in 2023 nog het actuele beleidskader – onverminderd verder gegaan. We hebben onder meer vanuit het stikstofloket veel ondersteuning geboden aan ondernemers door hen te informeren, vragen te beantwoorden en het gesprek met hen te voeren. Ook hebben wij het Rijk ondersteund bij het legaliseren van de PAS-melders. Daarnaast hebben wij onze beleidsinzet geïntensiveerd om te komen tot een daadwerkelijke depositieverlaging van stikstof, waarbij in aansluiting op landelijk beleid en landelijke verantwoordelijkheden is gezocht naar een eigen Brabants handelingsperspectief. Deze inzet is (mede) verankerd in het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). In samenhang met deze acties hebben wij ook ons beleid geactualiseerd in een herijking van de BOS. Deze actualisatie is in nauwe afstemming met onze stakeholders via het Brabants Platform Stikstof en de Brabantbrede Tafel Stikstof tot stand gekomen. Hierbij zijn goede gesprekken gevoerd over het vormgeven van de balans tussen economie en ecologie.

Programma 3: Water en Bodem

In 2023 zijn we voortvarend doorgegaan met de uitvoering van het Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027 (RWP). De urgentie is nog steeds hoog om op korte termijn (2027) te voldoen aan wettelijke eisen voor waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en natuur, en op langere termijn te komen tot een klimaatrobuust water- en bodemsysteem. Concreet is begin 2023 de interbestuurlijke Droogteagenda 2023-2040 bekrachtigd. Deze ziet toe op duurzaam grondwaterbeheer en watersysteemherstel. Daarnaast is Gedeputeerde Staten met Brabant Water een nieuwe bestuursovereenkomst 2023-2030 aangegaan voor een duurzame drinkwatervoorziening in de toekomst. Hierin staan ook afspraken richting de industrie. Ook is het BodemUP 2.0 project opgestart, gericht op duurzaam bodembeheer door de landbouw via coaching en advisering.

Verder is water en bodem een belangrijk element van het Brabants Ruimtelijk voorstel dat eind 2023 is vastgesteld en de Houtskoolschets BPLG (februari 2023) en het Voorontwerp BPLG (verwacht: maart 2024). Daarin is veel aandacht voor opbouw en watersysteem van Brabant, vanuit het vertrekpunt 'water en bodem sturend' conform de gelijknamige Kamerbrief van eind 2022. Tot slot is medio 2023 in het kader van het BPLG het eerste 'no regret' maatregelenpakket ingediend bij het Rijk. Daarin zitten voor 252 miljoen aan maatregelen, waarvan een flink deel gericht op watersysteemherstel/ verdrogingsbestrijding. Daarnaast waren natuurherstel en verduurzaming van de landbouw onderdeel van dit voorstel.

Programma 4: Natuur en Milieu

De Brabantse natuur is prachtig, divers, belangrijk als leefgebied voor planten en dieren en bovendien een plek waar Brabanders genieten. Maar we constateren ook dat onze natuur kwetsbaar is en dat de biodiversiteit en beschermde plant- en diersoorten afnemen en verdwijnen door verdroging en de gevolgen van stikstofuitstoot. Daarom is natuurherstel dan ook een belangrijk onderdeel van het hiervoor genoemde 'no regret' maatregelenpakket dat vanuit de Houtskoolschets van het BPLG bij het Rijk is ingediend. Een

ander belangrijk resultaat is dat in 2023 de Uitvoeringsagenda Natuur is vastgesteld. Hierin is concreet aangegeven wat we gaan doen om de ambities uit het beleidskader Natuur te realiseren. Verder zijn de Natuurdoelanalyses (NDA's) voor vijftien Natura2000 gebieden opgeleverd. Er is gebleken dat in alle gebieden de instandhoudingsdoelstellingen van habitats/ soorten buiten bereik zijn en aanvullende maatregelen genomen moeten worden om deze doelstellingen op termijn te halen. Inmiddels is door de Ecologische Autoriteit geoordeeld dat de natuurdoelanalyses van de tien beoordeelde Brabantse gebieden goed in elkaar zitten.

Op het gebied van milieu is het gelukt om samen met gemeenten meerdere projecten te starten in het kader van het Schone Lucht Akkoord. Hiermee verbeteren we de luchtkwaliteit in Brabant. Ook hebben we in Zuidoost Brabant via regionaal dekkende metingen meer inzicht gekregen in de feitelijke lokale situatie t.a.v. luchtkwaliteit. Verder hebben we in 2023 ons alvast voorbereid op een nieuwe Uitvoeringsagenda Milieu 2024-2027. Onder meer via een uitgebreide externe consultatie om input op te halen.

Programma 5: Economie, Kennis en Talentontwikkeling

De Brabantse economie draaide goed afgelopen jaar, maar het bedrijfsleven kende ook een aantal uitdagingen. Onder meer door de krapte op de arbeidsmarkt, stikstofproblematiek en met aansluitingen op het elektriciteitsnetwerk. Samenwerken en innoveren is en blijft daarom essentieel.

In 2023 is onder meer de Brabantse Aanpak Internationalisering vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Deze aanpak biedt duidelijkheid in welke landen innovatiesamenwerking het meest kansrijk is. Dat is van belang om Brabantse bedrijven en innovatie-ecosystemen in positie te houden gezien de onrust op het geopolitieke wereldtoneel (Oekraïne, Midden-Oosten, China/Taiwan, onveilige vaarroutes naar Europa) en de gevolgen daarvan voor de internationale handel, productie, toeleveringsketens en de energiemarkt. Verder is het goed te constateren dat we onze belofte hebben waar gemaakt om uiterlijk in 2023 negen innovatiecoalities te realiseren. Onder meer op het gebied van Regeneratieve Geneeskunde, Batterij van en voor de toekomst, toekomstbestendig ecosysteem Eiwittransitie Brabant en Solar maakindustrie. Op de Regional Innovation Scoreboard, een gerenommeerde lijst van de Europese Commissie van de meest innovatieve regio's in Europa (239 regio's in totaal) zijn we in 2023 gestegen naar plek 25 (ten opzichte van plek 36 in 2021). Het laat zien dat we op de goede weg zijn – de ambitie is om bij de beste 15 Europese regio's te horen in 2030 – maar ook dat investeringen structureel nodig zijn om internationaal voorop te blijven lopen.

We blijven werken aan de grote vraag naar arbeidskracht door onze inzet op door-, om-, en bijscholing. We verbinden de vraag om arbeidskracht uit innovatieve en transitiegerichte sectoren aan arbeidspotentieel in hybride leeromgevingen en het bijbehorend lerend netwerk. Daarnaast is er afgelopen jaar aandacht geweest voor verbeterde informatievoorziening en advies voor internationaal talent die in Noord-Brabant wonen, werken, studeren, of dat willen gaan doen, om zo de barrièrewerking van grenzen te verlagen. Zo hebben we onder meer vijf informatiepunten voor arbeidsmigranten geopend en rollen we de diensten van het Expat Center Brabantbreed uit. Om aan de grote vraag naar arbeid te voldoen hebben we onder andere extra ingezet op om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden binnen de sectoren zorg en energie, bijvoorbeeld via BrabantLeert.

Programma 6: Energie

In 2023 hebben we hard gewerkt aan de energietransitie en ons doel om de CO2-uitstoot in Brabant terug te dringen. De schaarste op het elektriciteitsnet speelde daarin een grote rol. Als provincie hebben we voor de aanpak hiervan een EnergyBoard opgericht. Verder hebben wij ons ingezet om met behulp van energyhubs aansluitingen mogelijk te maken en is een provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) opgesteld. Daarnaast hebben we vorig jaar geconstateerd dat in de regio

Moerdijk veel grote energie-infrastructurele projecten samen komen. Om het belang van de leefbaarheid in deze regio te borgen, is er een ontwerpafdeling regio Moerdijk opgericht.

Verder hebben we een ontzorgingsloket ingericht voor de verduurzaming van klein maatschappelijk vastgoed en er is gestart met de verkenning naar de oprichting van een publiek warmtebedrijf. In samenwerking met en ter ondersteuning van lokale energiecoöperaties is samen met de BOM het Brabants Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie (BODE) opgericht.

Programma 7: Landbouw en Voedsel

We willen in Brabant toekomstbestendige, duurzame en innovatieve landbouw. Deze ontwikkeling hebben we in 2023 doorgezet. De dynamiek in de landbouwsector was daarbij groot. Onder meer landelijke ontwikkelingen als het Landbouwakkoord en de beëindigingsregelingen waren relevant, maar bijvoorbeeld ook de provinciale en landelijke verkiezingen. Een deel van de veehouders stelden zich hierdoor afwachtend op: met welke plannen komt een nieuw (provinciaal) bestuur, komt er een Landbouwakkoord, etc. Ondanks deze onzekerheden zijn medio 2023 de landelijke beëindigingsregelingen van start gegaan en Brabantse veehouders hebben daar flink op ingetekend. We hebben daarom een team ingericht om geïnteresseerde boeren te begeleiden.

Verder hebben de betreffende varkens- en kippenhouders voor 1 oktober een nieuwe Natuurbeschermingswetvergunning voor hun stalsysteem aangevraagd. De aanvragen met luchtwassers zijn inmiddels in behandeling genomen. In het kader van de samenwerking met de zes zandprovincies is een omvangrijk traject gestart gericht op innovaties die betrekking hebben op stallen, voer- en managementmaatregelen, 'real time'-meten en mestbewerking. Tegelijkertijd zijn er volop vorderingen gemaakt op allerlei andere terreinen waar de provincie een bevorderende rol heeft: de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij en natuurinclusieve landbouw, de bedrijvigheid van (de verwerking van) nieuwe eiwitten en het geven van omschakeladviezen en inspiratiebedrijven biologische landbouw.

Programma's 8 en 9: Basisinfrastructuur mobiliteit en Mobiliteitsontwikkeling

In 2023 is hard gewerkt aan de realisatie van de grote mobiliteitsopgaven uit de programmering mobiliteit om Brabant bereikbaar en leefbaar te houden nu en in de toekomst. Dit in een jaar waarin de uitvoering van het mobiliteitsbeleid nog altijd onder zware (financiële) druk stond. Reizigersaantallen bleven nog steeds achter, de indexatie was hoog en de vervoerders kampten met personeelstekorten. Hierdoor was het lastig om het OV-aanbod op peil te houden. En dat terwijl het OV cruciaal is voor de mobiliteitstransitie naar actieve en gedeelde vormen van mobiliteit. Een transitie die nodig is om Brabant bereikbaar en leefbaar te houden met de verstedelijkings- en woningbouwopgave.

En die extra urgent is nu het Rijk heeft besloten een aantal van haar infrastructurale projecten te pauzeren als gevolg van een herprioritering van het mobiliteitsfonds

Het is ons in 2023 gelukt om belangrijke afspraken te maken over de Brainportdeal en over het opstellen van multimodale mobiliteitspakketten (MMMP's) voor de 4 stedelijke regio's. Daarmee zetten we vervolgstappen in de realisatie van het Brabants Toekomstbeeld OV (TBOV2040) en het Brabants Toekomstbeeld Fiets (BTF). Wel zagen we dat de onzekerheid rondom stikstof veel invloed had. Zowel op de doorontwikkeling van het Brabantse mobiliteitssysteem als op onze onderhoudstaak van het provinciale wegennet. Het is gelukt om een aantal infraprojecten terug op te starten, maar we zien dat deze projecten aanzienlijk duurder zijn geworden.

Programma 10: Vrijetijd, cultuur, sport en erfgoed

We willen dat Brabant aantrekkelijk is voor inwoners, bezoekers en werknemers. Een Brabant dat

onderscheidend is, waar tradities en innovatie samengaan. Waar we creativiteit, innovatie, inspiratie en verbeeldingskracht inzetten bij de aanpak van onze maatschappelijke opgaven. Hiertoe is begin 2023 het integrale beleidskader 'Levendig Brabant 2030' voor het provinciale beleid voor Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijtijd vastgesteld. Het kader bevat de beleidsopgaven, ambitie, doelen en aanpak voor de periode 2023-2030, om te zorgen dat cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd bijdragen aan een levendig Brabant voor iedereen.

Vanuit de Uitvoeringsagenda 'Levendig Brabant 2023' is uitvoering gegeven aan 'Pilots Levendig Brabant'. Dit is bedoeld voor toekomstbestendige initiatieven die werken aan onze maatschappelijke opgaven door de verbinding te leggen tussen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. Verder is er via diverse initiatieven aandacht geweest voor het stimuleren van beweging en is eind 2023 een regeling professionele kunsten 2025-2028 vastgesteld.

Brede Welvaart

We werken samen met de Brabander hard aan een welvarend, veilig en toekomstbestendig Brabant. Een Brabant waar je fijn kunt wonen, werken en leven. Waar mensen zich thuis voelen en gezond en gelukkig zijn. We willen graag dat Brabanders perspectief zien, om te groeien en ontwikkelen en om hun eigen keuzes te kunnen maken. Het versterken van Brede welvaart, inclusief gezondheid komen dan ook nadrukkelijk aan de orde in het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant!'

In 2023 zijn we voortvarend aan de slag gegaan met de uitvoeringsagenda brede welvaart. Via drie actielijnen is eerst een goede basis gelegd om het begrip brede welvaart voor onze provincie te duiden en van een handelingsperspectief te voorzien. Iets wat we niet alleen kunnen. De focus in 2023 lag dan ook op samenwerking met overheden en het verkennen van samenwerking met triple helix partners. Zo hebben we met de Vereniging Brabantse Gemeenten (VBG) het praktijknetwerk brede welvaart opgericht. Een netwerk waarin we met gemeenten praktijkervaringen delen rondom het toepassen van brede welvaart in beleid. Daarnaast zijn we als provincie aangesloten bij de Academische Werkplaats Brede Welvaart. Vanuit deze rol werken we actief samen aan systematische kennisopbouw op het gebied van impactmonitoring en het maken van integrale afwegingen en de uitruil tussen economische, ecologische en sociale dimensies van welvaart. Een ander belangrijk aspect van kennisopbouw is het vergroten van het inzicht in brede welvaart. Het afgelopen jaar hebben we onderzoek gedaan naar de ervaren brede welvaart van 10.000 Brabanders. Een onderzoek wat relevante inzichten heeft opgeleverd als het gaat om de factoren die van invloed zijn op het bevorderen van brede welvaart. Inzichten die ook actief met de beleidspraktijk zijn gedeeld. Als provincie zetten we dan ook stappen om vanuit deze kennisontwikkeling te komen tot een provinciaal handelingskader brede welvaart. Het borgen van brede welvaart binnen onze beleidsprogramma's is daarin een belangrijk uitgangspunt. Het afgelopen jaar zijn hiertoe de eerste voorbereidende stappen genomen.

Gezondheid

We willen dat iedere Brabander een kwalitatief goed leven kan leiden in een goede gezondheid. Daarom streven we naar drie gezonde levensjaren voor iedere Brabander erbij in 2030. Het is dan ook belangrijk om gezondheid in alle provinciale programma's een plek te geven. Ook in de nieuwe Omgevingswet is gezondheid een belangrijk uitgangspunt. In 2023 hebben we hier aan gewerkt volgens het principe "Health in all Policies". Dit is onder meer vormgegeven door per beleidsprogramma minimaal één gezondheidsindicator op te nemen in de begroting die bijdraagt aan drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander. Aanvullend is eind 2023 de eerste versie van het Gezondheid Informatie Knooppunt opgeleverd, een informatiesysteem dat de voortgang van de gezondheidsindicatoren monitort. Ook is voor het tweede jaar 'de dag van de gezondheid' georganiseerd om samen met onze partners stappen te zetten in de beweging van zorg naar gezondheid. Tijdens deze dag is de ontwikkeling van een online platform 'de Gezonde Brabander' aangekondigd.

Digitalisering

De invloed van digitalisering en dataficering op onze samenleving en economie neemt alsmaar toe. De 'digitale transformatie' is in volle gang en brengt allerlei nieuwe mogelijkheden en uitdagingen met zich mee. Ontwikkeling gaat snel en in Brabant zijn we hier volop mee aan de slag. Dat doen we, waar mogelijk, in IPO verband met de andere provincies samen. In 2023 lag onze focus op het datagedreven werken. Aan de hand van de concept Uitvoeringsagenda Digitale Transformatie 2023-2025 is dat verder geconcretiseerd. We werken daarbij vanuit twee sporen.

Ten eerste richten we met data de beleidsontwikkeling en -uitvoering in onze organisatie anders in. Op basis van eerder opgestelde 'roadmaps' zijn in 2023 stappen vooruit gezet. Belangrijk hiervoor was het inzichtelijk maken van de kansen en mogelijkheden die nieuwe technologie voor ons kan betekenen. Maar ook wat er nodig is om deze kansen te benutten. Daarom zijn we in 2023 een pilot gestart om met een AI-toepassing om de vele data rond Stikstof op een laagdrempelige manier te ontsluiten (Sammie) en hebben we een AI-challenge georganiseerd om input op te halen waarmee we in 2024 aan de slag gaan. In 2023 is ook een scan gedaan naar de vele nieuwe EU wet- en regelgeving die op digitaliseringsvlak op ons afkomt de komende jaren. Dit helpt ons om, vanuit het denken in termen van kansen in plaats van verplichtingen, ons komende jaren beter hierop voor te bereiden. Data biedt mogelijkheden, maar er kunnen ook risico's aan verbonden zijn. Het tweede spoor richt zich daarom op het verder invullen van de randvoorwaarden in de organisatie om op een juiste wijze met data om te gaan. Denk bijvoorbeeld aan de versterking van de informatieveiligheid, naleving van de privacy wetgeving en het zorgvuldig omgaan met data en informatie.

Organisatie en Bedrijfsvoering

Koers 2030 is onze blauwdruk voor de continue ontwikkeling van onze organisatie en bedrijfsvoering. We werken via drie uitvoeringslijnen: uniforme beleidssturing, duurzaam begroten, en een toekomstbestendige organisatie. Wat betreft uniforme beleidssturing was voor 2023 het bestuursakkoord een belangrijk ijkpunt. Het akkoord vormt namelijk, samen met de Omgevingsvisie en beleidskaders, de inhoudelijke leidraad voor ons handelen. De vertaling ervan naar de Perspectiefnota 2025 en nieuwe Uitvoeringsagenda's is in 2023 voorbereid zodat dit op een integrale, uniforme en voorspelbare wijze plaats kan vinden.

We investeren in een toekomstbestendige bedrijfsvoering, zodat we ook in de toekomst kunnen meebewegen met de samenleving. Met het oog op de uitvoering van onze taken en realiseren van onze ambities gaat veel aandacht uit naar de Strategische Personeelsplanning en Aantrekkelijk Werkgeverschap. In 2023 is dit samengebracht in het programma Menselijk Kapitaal. We zetten daarmee in om op innovatieve wijze talenten aan te trekken en te binden aan onze organisatie.

Financieel totaalbeeld

We hebben in 2023 duurzaam begroot om financieel gezond blijven en daarmee ook in de toekomst te kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van Brabant.

De jaarstukken 2023 laten een bruto positief resultaat zien van € 96,6 mln.

Onderdeel van het rekeningresultaat is het bedrag van € 58,6 mln. aan resterende begrotingsvrije ruimte 2023. Deze middelen stonden in 2023 op een stelpost bedoeld voor de dekking van de uitwerking van het nieuwe bestuursakkoord. In de uitwerking van het bestuursakkoord is rekening gehouden met de vrijval van deze middelen. Deze middelen vallen nu vrij als rekeningresultaat in de stelpost in te zetten begrotingsruimte. Het bruto rekeningresultaat begrotingsuitvoering bedraagt hiermee € 38 mln. (€ 96,6 - € 58,6 mln.).

Wij stellen voor om voor in totaal € 11,9 mln. aan prestaties en daaraan gekoppelde middelen over te hevelen van 2023 naar 2024 e.v.

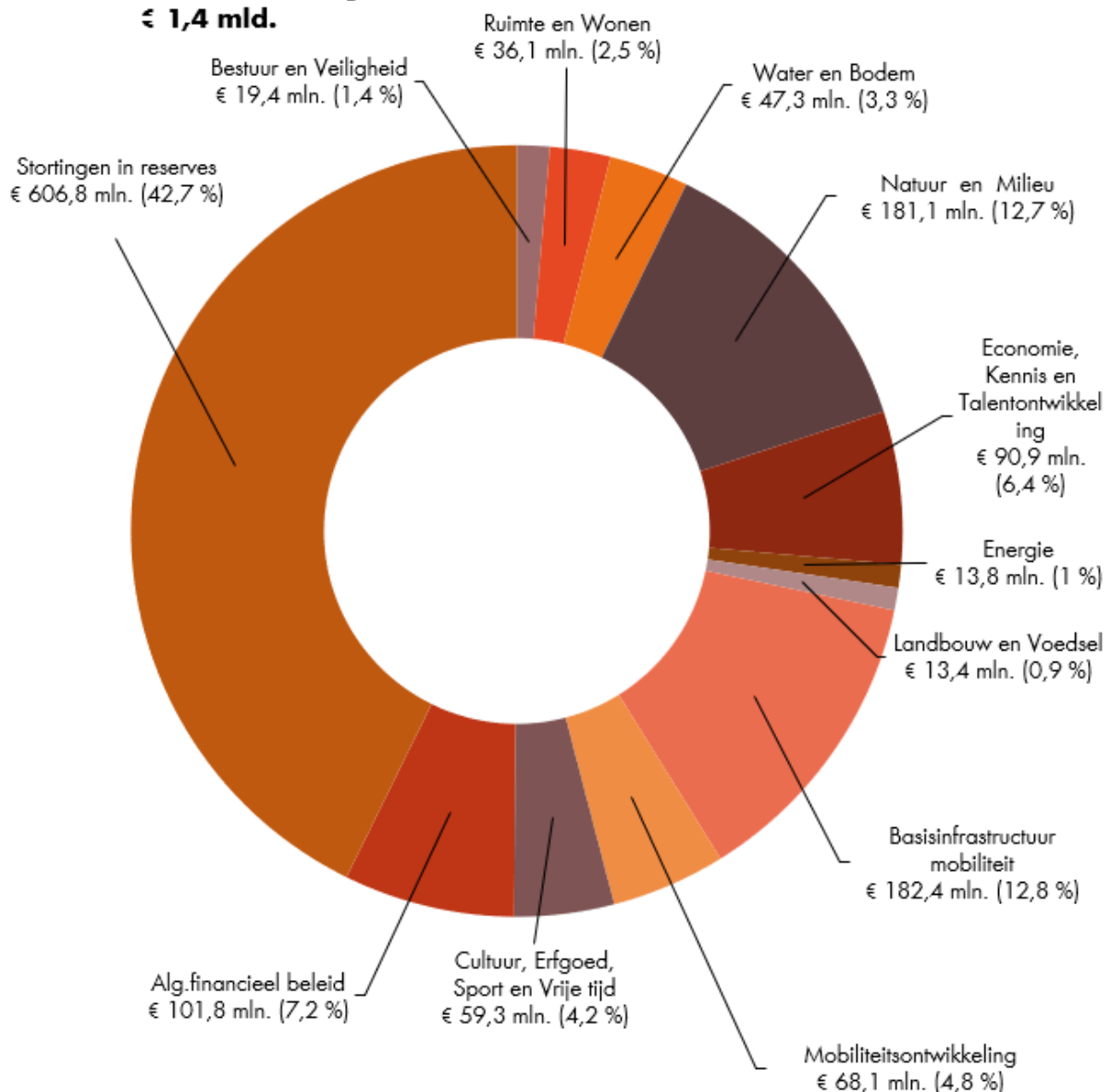
Tevens stellen we voor om per saldo een bedrag van € 8,9 mln. mutaties aan reserves door te voeren.

Indien deze voorstellen worden gehonoreerd, resteert een netto batig saldo van € 17,2 mln. Dit nettoresultaat vloeit terug naar de algemene middelen. Het positieve jaarrekeningresultaat gecombineerd met het feit dat we op koers liggen met betrekking tot de realisatie van de beoogde doelstellingen en effecten stemt tot tevredenheid.??

De feitelijke onderbesteding in relatie tot de begrotingsuitvoering is in 2023 op 3% gekomen, waarmee deze verder verlaagd is ten opzichte van 2022. In de jaarstukken 2022 was al een daling zichtbaar ten opzichte van 2021. De extra aandacht voor realistisch ramen heeft hiermee effect.
?

De verdeling van de lasten over de verschillende programma's en de verdeling van -en herkomst van middelen is in cirkeldiagrammen op de volgende pagina's weergegeven.

Gerealiseerde bestedingen
€ 1,4 mld.

Herkomst van middelen € 1,5 mld.

